

Eldre med demens og psykiske lidelser

Older people with dementia and mental disorders

Innhold

Emnet presenterer aldringsprosesser for eldre med demens og psykiske lidelser, samt organisering av helsetjenester til brukergruppene. Videre introduseres samfunnsmessige, psykologiske, sosiologiske, kulturelle og medisinske perspektiver på demenssykdom og på psykiske lidelser.

Betydningen av demensvennlige samfunn og personsentrert omsorgsperspektiv blir introdusert, samt pårørendes rolle og betydning i tjenesten.

Sykdomsforståelse og kartlegging av ulike funksjonsområder vil bli vektlagt da det gir nødvendig kunnskap for å kunne forstå og utvikle tilpassede tjenester til eldre med demens og/eller psykiske lidelser. Hensikter og utfordringer knyttet til kartlegging vil også beskrives.

Hovedtemaer:

- Utvikling og organisering av helsetjenester til eldre med demens og med psykiske lidelser
- Aldringsprosesser og psykologiske, medisinske, sosiologiske og kulturelle perspektiv på demens og på psykiske lidelser
- Pårørendes betydning og rolle i tjenester for eldre med demens og med psykiske lidelser
- Sykdomsutvikling, symptomer og medisinsk behandling av ulike former for demens og for psykiske lidelser
- Bruk av kartleggingsverktøy og systematisk vurdering av funksjonsområder og symptomer

Læringsutbytte

Etter endt emne skal studenten ha følgende læringsutbytte, inndelt i kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskaper:

Studenten

- har spesialisert innsikt i den samfunnskonteksten eldre med demens og/eller psykiske lidelser er en del av
- har inngående kunnskap om psykologiske, medisinske, sosiologiske og kulturelle perspektiver på demens og på psykiske lidelser

Emnekode: MAELDRE5003

Antall studiepoeng: 10

Tilbys som enkeltemne: Ja

Emnestatus: Obligatorisk

Studienivå: Høyere grad

Plassering i studieløpet

Heltid: Ikke aktuelt

Deltid: 1. studieår

Undervisningsspråk: Norsk

Undervisningssted: Oslo Velg et element.

Undervisningstermin: Vår

Obligatorisk undervisning: Nei

Praksisstudier: Nei

Undervisningsomfang:
25 timer

Omfang annet lærerstyrt arbeid:
5 timer

Omfang studentstyrt arbeid:
240 timer

Totalt antall studentarbeidstimer:
270 timer

Progresjonskrav: Ingen

- har inngående kunnskap om symptomer, sykdomsutvikling og medisinsk behandlingsmulighet av ulike former for demens og psykiske lidelser hos eldre
- har inngående kunnskap om kartlegging av funksjon og symptomer hos personer med demens, atferdsforstyrrelser og psykiske lidelser hos eldre
- har inngående kunnskap om tjenestetilbud til og inklusjon av eldre med demens og/eller psykiske lidelser
- kan kritisk vurdere faktorer som fremmer og hemmer medborgerskap i tjenesteutvikling for eldre med demens og/eller psykiske lidelser

Ferdigheter:

Studenten

- kan anvende metoder og verktøy i kartlegging av funksjon og symptomer ved ulike tilstander hos personer med demens, atferdsforstyrrelser og psykiske lidelser
- kan analysere styrker og begrensninger ved kartleggingsverktøy
- kan anvende resultater fra kartlegging av funksjon og symptomer i behandling, pleie og omsorg til personer med demens og psykiske lidelser
- kan initiere tverrprofesjonelt samarbeid i tjenester for eldre med demens og/eller psykiske lidelser.
- kan analysere og kritisk vurdere hvordan verdisyn påvirker tjenestetilbud til eldre med demens og/eller psykiske lidelser

Generell kompetanse:

- kan analysere problemstillinger relatert til organisering av tjenestetilbud for personer med demens og psykiske lidelser
- kan argumentere for nødvendigheten av fagkompetanse om demens og psykiske lidelser i klinisk virksomhet i egen virksomhet og i det offentlige rom
- kan reflektere kritisk rundt diagnostisering og bruk av kartleggingsverktøy knyttet til demens og/eller psykiske lidelse
- kan analysere og reflektere kritisk rundt perspektiver knyttet til egen praksis

Arbeids- og undervisningsformer

- Ressursforelesninger
- Seminar med studenfremlegg
- Enkel simulering
- Grupparbeid
- Veileidning
- Obligatoriske aktiviteter
- Selvstudium
- Medstudentrespons

Obligatoriske aktiviteter

- Refleksjonsnotat knyttet til en av emnets sentrale tematikker.
- Individuell oppgave med fokus på en gitt problemstilling i emnets hovedtematikk. Problemstillingen danner utgangspunkt for eksamen.

Alle obligatoriske aktiviteter må være gjennomført for å kunne fremstille seg til eksamen.

Vurderingsordning

Vurderingsform	Varighet	Vurderingsuttrykk
Skriftlig hjemmeeksamen	3 dager	A-F

Utfyllende informasjon om vurdering/eksamen

Eksamen er en skriftlig individuell hjemmeoppgave hvor studenten tar utgangspunkt i problemstillingen de har arbeidet med i tidligere obligatorisk arbeidskrav. Problemstillingen drøftes i lys av relevante teoretiske perspektiv og forskning og annen relevant faglitteratur.

Omfang: 3000 ord (+/- 10%).

Annet

Pensum

Totalt 749 sider

Alexopoulos GS, Abrams RC, Young RC, Shamoian CA. Cornell Scale for Depression in Dementia. *Biological Psychiatry*. 1988; 23(3):271-284 (14 s.)

Bartlett R & Brannelly T. (2018) *Life at Home for People with a Dementia*. Routledge. (Totalt 38 s.)

Ch 3 Enabling Life at Home (22 s)

Ch 4 Rethinking Self-Management (16 s)

Bendixen AB, Engedal K (2016). Anxiety among older psychiatric patients: a hidden comorbidity? *Ageing & Mental Health*; 20(11): 1131-1138 (8 s.)

Borza T, Engedal K, Bergh S, Selbæk G. (2019) Eldre med depresjon – oppfølging over tre år. *Tidsskr Nor Legeforen* , s. 1-9. doi: 10.4045/tidsskr.18.0968 (10 s.)

Brooker D (2013). *Personsentrert omsorg. Veien til bedre helsetjenester*. (Del 1 s. 8–86) Forlaget Aldring og helse. (79 s.)

Brækhus A (2016). *Yngre personer med kognitiv svikt og demens. Årsaker og utredning*. Forlaget Aldring og helse. (Totalt 30 s.)

Kap. 2. Forekomst og risikofaktorer for demenssykdom i ung alder (7 s.)

Kap. 3. Ulike former for demenssykdommer hos yngre personer (23 s.)

Cosh S, Helmer C, Delcourt C, Robins TG, Tully PJ. (2019) *Depression in elderly patients with hearing loss: current perspectives*. [Clin Interv Aging](#). Aug 14;14:1471-1480. doi: 10.2147/CIA.S195824. (10 s.)

Engedal K & Haugen PK (Red) (2018) *Demens – sykdommer, diagnostikk og behandling*. Forlaget Aldring og helse. (Totalt 149 s.)

- Kap. 1 Demens (15 s.)
- Kap. 2 Kognitive symptomer (13 s.)
- Kap. 5 Alzheimers sykdom – den hyppigste årsaken til demens (29 s.)
- Kap. 6 De nest vanligste årsakene til demens (35 s.)
- Kap. 11 Organisering av demensutredningen (8 s.)
- Kap. 12 Medisinsk diagnostisk utredning (24 s.)
- Kap. 15 Å forstå nevropsykiatriske symptomer (25 s.)

Engedal K og Tveito M (Red) (2019). *Alderpsykiatri*. Forlaget Aldring og helse. (Totalt 128 s.)

- Kap. 13. Personlighet og personlighetsforstyrrelser (19 s.)
- Kap. 14. Angst (13 s.)
- Kap. 15 Depresjon (25 s.)
- Kap. 17 Psykose (17 s.)
- Kap. 18. Rusmiddelbruk (14 s.)
- Kap. 19 Selvmord og selvmordsfare (10 s.)
- Kap. 22 Psykisk helse hos eldre med utviklingshemming (20 s.)
- Kap. 23 Delirium (10 s.)

Epp TD (2003). Person-Centred Dementia Care: A vision to be refined. *The Canadian Alzheimer Disease Review*. April 2003, s 14 – 18 (5 s.)

Ervin, K., Cross, M., & Koschel, A. (2014). Barriers to managing behavioural and psychological symptoms of dementia: Staff perceptions. *Collegian*, 21(3), 201-207. doi: DOI 10.1016/j.colegn.2013.04.002 (7 s.)

Evensen S, Saltvedt I, Ranhoff AH, Myrstad M, Myrstad C, Mellingsæter M, Wang-Hansen MS, Neerland BE (2019). Delirium og kognitiv svikt blant eldre i norske akuttinntak. *Tidsskrift for Den norske legeforening*, 139(6), s. 1-8. doi:10.4045/tidsskr.18.0578 (9 s.)

Gauthier S, Cummings J, Ballard C, Brodaty H, Grossberg G, Robert P, Lyketsos C. (2010). Management of behavioral problems in Alzheimer's disease. *International psychogeriatrics*, 22(3), 346-372. doi:10.1017/S1041610209991505 (26 s.)

Goyal AR, Bergh S, Engedal K, Kirkevold M, Kirkevold Ø (2017). Norwegian version of the rating anxiety in dementia scale (RAID-N): a validity and reliability study. *Aging Ment Health*. Dec;21(12):1256-1261. doi: 10.1080/13607863.2016.1220921. Epub 2016 Sep 1. Erratum in: *Aging Ment Health*. 2019 Jan;23(1):i. (6 s.)

Granbo, R., Boulton, E., Saltvedt, I. *et al.* My husband is not ill; he has memory loss - caregivers' perspectives on health care services for persons with dementia. *BMC Geriatr* 19, 75 (2019). <https://doi.org/10.1186/s12877-019-1090-6> (7 s.)

Guralnik, J. M., Simonsick, E. M., Ferrucci, L., Glynn, R. J., Berkman, L. F., Blazer, D. G., ... & Wallace, R. B. (1994). A short physical performance battery assessing lower extremity function: association with self-reported disability and prediction of mortality and nursing home admission. *Journal of gerontology*, 49(2), M85-M94 (10 s.)

Haugen, I., Ytrefhus, S. og Slettebø, T. (2019) User participation among people with dementia living at home, *Nordic Social Work Research*, 9:2, 147-159, DOI: <https://doi.org/10.1080/2156857X.2018.1494035> (13 s.)

Heim, E., Wegmann, I., & Maercker, A. (2017). Cultural values and the prevalence of mental disorders in 25 countries: A secondary data analysis. *Social Science & Medicine*, 189, 96-104. (9 s.)

Helse- og omsorgsdepartementet (2020). *Demensplan 2025*, kap. 4-8. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (54 s.)

Husebo BS, Achterberg W, Flo E (2016). Identifying and Managing Pain in People with Alzheimer's Disease and Other Types of Dementia: A Systematic Review. *CNS Drugs*. Jun; 30(6):481-97. doi: 10.1007/s40263-016-0342-7 (17 s.)

Jøranson, N., Olsen, C., Calogiuri, G., Ihlebæk, C., & Pedersen, I. (2020). Effects on sleep from group activity with a robotic seal for nursing home residents with dementia: a cluster randomized controlled trial. *International psychogeriatrics*, 1-12. doi:10.1017/S1041610220001787 (12 s.)

Knapskog AB, Barca ML, Engedal K (2011). A comparison of the validity of the Cornell Scale and the MADRS in detecting depression among memory clinic patients. *Dementia and Geriatric Cognitive Disorders*; 32(4): 287-294 (8 s.)

Livingston, G et al. (2020). Dementia prevention, intervention, and care: 2020 report of the Lancet Commission. *The Lancet*, 396(10248), 413-446. doi:10.1016/S0140-6736(20)30367-6 (34 s.)

Peter-Derex L, Yammine P, Bastuji H, Croisile B. (2015). Sleep and Alzheimer's disease. *Sleep Medicine Reviews*, 19, 29-38. doi:https://doi.org/10.1016/j.smrv.2014.03.007 (10 s.)

Røsvik, J., & Rokstad, A. M. M. (2020). What are the needs of people with dementia in acute

hospital settings, and what interventions are made to meet these needs? A systematic integrative review of the literature. *BMC Health Services Research*, 20(1), 723. doi:10.1186/s12913-020-05618-3 (20 s.)

Selbaek G, Engedal K, Benth JS, Bergh S. (2014). The course of neuropsychiatric symptoms in nursing-home patients with dementia over a 53-month follow-up period. *International psychogeriatrics*, 26(1), 81-91. doi:10.1017/S1041610213001609 (11 s.)

Sami MB, Nilforooshan R. (2015) The natural course of anxiety disorders in the elderly: a systematic review of longitudinal trials. *International Psychogeriatrics*; 27: 1061 – 1069 (9 s.)

Stephan A, Bieber A, Hopper L, Joyce R, Irving K, ... Meyer G (2018). Barriers and facilitators to the access to formal dementia care: Findings of a focus group study with people with dementia, informal carers and healthcare professionals in eight European countries. *BMC Geriatrics*, 18:131, s. 1-15 (16 s.).